

Józef Wroceński

"Polska bibliografia prawa
kanonicznego za lata 1980-2000",
oprac. P. Kasprzyk, Lublin 2003 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 47/1-2, 300-303

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wartościowym elementem omawianej pozycji jest nota edytorska prezentująca Augusta H l o n d a i Józefa G a w l i n ę oraz kontekst historyczny ich działalności, ukazująca elementy metodologiczne i formalne publikacji oraz główne założenia redakcyjne. *Bibliografia (wybór)* ułatwi zainteresowanym dotarcie do publikacji umożliwiających lepsze poznanie życia i działalności Sługi Bożego Augusta H l o n d a oraz abp. Józefa G a w l i n y. Od strony formalnej ważnym uzupełnieniem *Korespondencji* jest indeks nazwisk. Wydaje się, że zamieszczenie również spisu lub zestawienia listów opublikowanych w omawianym zbiorze ułatwiłoby posługiwanie się nim.

Podsumowując należy stwierdzić, że prezentowana pozycja stanowi cenne źródło historyczne służące przybliżeniu osób i dzieł: Sługi Bożego Augusta H l o n d a i abp. Józefa G a w l i n y oraz poznaniu poszczególnych dziedzin życia Kościoła w Polsce – zwłaszcza w: diecezji katowickiej, ordynariacie połowym i wśród polskiej emigracji – w okresie ich działalności. *Korespondencja* ukazuje również kontekst stosowania ówczesnego prawa kościelnego w polskiej rzeczywistości i stanowi swoistego rodzaju „komentarz” do prawodawczej działalności kard. A. H l o n d a i abp. J. G a w l i n y. Omawiana publikacja wydaje się być cenną nie tylko dla pracowników nauki, ale z pewnością zainteresuje pasjonujących się poznawaniem historii Kościoła w Polsce i dziejów polskiego narodu.

ks. Andrzej Orczykowski SChr

Polska bibliografia prawa kanonicznego za lata 1980-2000, oprac. P. Kasprzyk /red/, Z. Baranowski, P. Wiśniewski, *Prawo-Administracja-Kościół*, numer specjalny 2003, Lublin 2003, ss. 294.

Badając teraźniejszość i myśląc o przyszłości nie można zapomnieć o tych, którzy wkładem swojej pracy doprowadzili polską kanonistykę do aktualnego stanu rozwoju. W każdym odkryciu naukowym, choćby najbardziej genialnym, zawiera się wiele elementów wypracowanych przez poprzednie pokolenia uczonych. Istotnym więc zadaniem współczesnych badaczy jest właściwe wykorzystanie tego dorobku, a także rzetelna o nim informacja. Wychodząc na przeciw temu zadaniu Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego wydał opracowanie pt. *Polska bibliografia prawa kanonicznego za lata 1980-2000* przygotowane przez zespół pod redakcją Piotra Kasprzyka. Wymienionej wyżej publikacji został poświęcony specjalny numer wydziałowego czasopisma *Prawo-Administracja-Kościół*, do którego został dołączony zapis elektroniczny na płycie CD-R. Wypełnia ona, co podkreślają sami Autorzy we wprowadzeniu, lukę

powstała w polskiej kanonistyce, gdyż ostatnia bibliografia prawa kanonicznego ukazała się w 1986 roku i obejmowała okres do roku 1979. Fakt ten wskazuje również i na to, że młode, ukazujące się dopiero od kilku lat czasopismo, nabiera coraz większego znaczenia naukowego i poszerza grono swoich czytelników.

Prezentowana praca składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje lata 1980-1982 i była już publikowana w tymże samym czasopiśmie w 2001 roku w numerze czwartym. Druga zaś obejmuje lata 1983-2000, a więc okres po promulgacji Kodeksu Jana Pawła II. Całość poprzedza spis treści, wprowadzenie redaktorów oraz wykaz skrótów zastosowanych w bibliografii. Warto zauważyć i wyrazić uznanie Autorom, iż każda pozycja bibliograficzna otrzymała swój numer ewidencyjny, odrębny dla każdej części opracowania. I tak w pierwszej części zgromadzono 341 pozycji, natomiast w drugiej aż 3366. Ponadto po każdej części dodano alfabetyczny indeks osób /autorów/ z numerem porządkowym pozycji danego autora, co niewątpliwie bardzo ułatwia korzystanie z bibliografii.

Zazwyczaj z pojęciem dobrze wykonanej bibliografii wiąże się postulat kompletności. Pojęcie to jednak jest dość względne. Każda bibliografia powinna dążyć do kompletnego zgromadzenia materiału, zwykle z pewnymi ograniczeniami, które wpływają na pewną selekcję materiału. Przede wszystkim pomija się prace popularne i tzw. budujące. Tymczasem wydaje się, że Autorzy *Polskiej bibliografii prawa kanonicznego...* zamieszczając w niej nawet pozycje popularne z zakresu prawa kanonicznego wspomnianą kompletność osiągnęli. Jak sami przyznają ich zamiarem było ukazanie możliwie pełnego kanonistycznego dorobku bibliograficznego opublikowanego w kraju.

Mówiąc o *Polskiej bibliografii...* słusznie więc uwzględniono przede wszystkim dzieła zwarte polskich kanonistów o charakterze naukowym z zakresu prawa kanonicznego oraz samodzielne opracowania w formie artykułu opublikowane w polskich kanonistyczno-prawnych czasopismach, seriach wydawniczych, a także recenzje dzieł polskich i obcych, ale opublikowane w Polsce. Znalazły się w niej również, o czym wspomniano już wyżej, publikacje o charakterze popularno-naukowym zamieszczane zarówno w pismach specjalistycznych, jak i w popularno-naukowych oraz w diecezjalnych pismach urzędowych, a nawet w czasopismach gazetowych. Jak zauważają Autorzy we wstępie swego opracowania, jedynie wyjątkowo zostały zamieszczone druki polskich kanonistów wydane w języku obcym za granicą /s. 8/.

Pozycje bibliograficzne w przeważającej mierze zostały ujęte w systematykę kodeksową. W pierwszej części zastosowano systematykę Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku, w drugiej zaś Kodeksu Jana Pawła II z 1983 roku. W obydwu częściach dodano jednak tytuły natury ogólnej takie jak: zagadnienia ogólne, historię prawa kanonicznego, teologię prawa kanonicznego i filozofię prawa, ko-

ścielne prawo administracyjne, kościelne prawo publiczne, prawo katolickich Kościołów Wschodnich, prawo kanonizacyjne /cz. II/ oraz naukę prawa kanonicznego, w której wyróżniono bibliografie i zestawienia, biogramy i biografie, sympozja, kongresy, kolokwia, seminaria, z życia uczelni kościelnych i wydziałów prawa kanonicznego oraz inne publikacje.

Nawet tak pobieżna i schematyczna prezentacja opracowania: *Polska bibliografia prawa kanonicznego...* wskazuje na jej bogactwo i charakter, niekiedy pionierski, przynajmniej w niektórych jej wymiarach. Materiał tu zgromadzony może być wykorzystany na wiele różnych sposobów, przyczyniając się do rozwoju nie tylko polskiej kanonistyki lecz również szeroko pojętej dziedziny nauk prawnych, historycznych, teologicznych itp...

Stosowana przez redaktorów technika opisu bibliograficznego jest uproszczona i ogólnie rzecz ujmując poprawna, to znaczy zawiera wszystkie konieczne jego metodologiczne elementy. A więc dane o autorze, tytuł publikacji, cechy wydawnicze i opis zewnętrzny. Dotyczy to nie tylko opisu dzieł wydawniczo zwartych lub ich części, ale nawet recenzji, czy też krótkich publikacji typowo sprawozdawczych, które potraktowano jako pozycje samoistne, bowiem one również otrzymały swój numer ewidencyjny. Autorzy zastosowali w opisie bibliograficznym wiele skrótów dotyczących czasopism, słusznie więc na początku zamieścili ich wykaz podając w objaśnieniu pełny tytuł danego czasopisma.

Oprócz zwrócenia uwagi na walory recenzowanego opracowania należy wskazać również na pewne niedociągnięcia. Jest ich niewiele i dotyczą przede wszystkim kwestii, iż Autorzy w swojej kwerendzie chyba zbyt zawierzyli napotkanym opisom bibliograficznym nie zawsze dokonując ich weryfikacji, stąd też np. w części II pod numerem 2095 znalazł się zapis następującej treści: *Wilemska Elżbieta: Kaziroctwo. II. Aspekt prawny. EK t. 8. Lublin 2000 k. 1320*, w którym pojawiły się aż dwa błędy, najpierw *kaziroctwo* zamiast *kazirodztwo*, a następnie *k. 1320* zamiast *k. 1298-1299*.

Mimo powyższej uwagi należy podkreślić, że omawiane opracowanie powinno zainteresować wszystkich, którzy zajmują się prawem kanonicznym i nie tylko, ale również historią Kościoła a nawet teologią. I chociaż Autorzy wyrażają skromną nadzieję co do przydatności swojego dzieła dla studentów prawa kanonicznego, ewentualnie studentów prawa piszących prace porównawcze /s. 8-9/, to jednak z całą pewnością będzie ono stanowiło niezbędną pomoc dla badaczy naukowych, wykładowców prawa kanonicznego, pracowników kurii diecezjalnych i prowincjalnych, sądów kościelnych itp. Należy więc zauważyć, że *Polska bibliografia prawa kanonicznego za lata 1980-2000* stanowi ważną pozycję w polskich opracowaniach z zakresu prawa kanonicznego. Znacznie ułatwia spojrzenie na współczesny dorobek polskich kanonistów i jego ocenę. Z tej też racji należy wyrazić szczególną

wdzięczność całemu zespołowi, a zwłaszcza redaktorowi, który opracował i ułożył cały materiał. Wolno też chyba wyrazić nadzieję, że Autorzy nie poprzestaną na tym i podejmą dalszą pracę w tej dziedzinie oraz, że nie odstąpią od jakże szlachetnego zamysłu ukazywania możliwie pełnego dorobku bibliograficznego polskich kanonistów. Może więc w niedługim czasie ukaże się kolejna część polskiej bibliografii z zakresu prawa kanonicznego.

ks. Józef Wroczeński SCJ

Los principios del Derecho eclesiástico español en las sentencias del Tribunal Constitucional, Joaquín Calvo-Álvarez, Pamplona 1999, s. 213.

Jedną z podstawowych kwestii hiszpańskiego prawa wyznaniowego stanowi zagadnienie tak zwanych *principios informadores*. Temat ten, posiadający bogatą literaturę w samej Hiszpanii a także w pozostałych krajach hiszpańskojęzycznych, nie przestaje być przedmiotem ciągłej dyskusji i kolejnych, pojawiających się na rynku wydawniczym opracowań. O zainteresowaniu tematem czytelnik przekonuje się już na podstawie lektury pierwszego rozdziału książki „*Los principios del Derecho eclesiástico español en las sentencias del Tribunal Constitucional*”. W rozdziale tym Joaquín Calvo-Álvarez przedstawia kolejno stanowiska licznych autorów w powyższej kwestii, zajmowane przez nich od 1980 r. tj. od daty ukazania się pierwszego w Hiszpanii, całościowego wykładu prawa wyznaniowego („*Derecho Eclesiástico del Estado español*”, Pamplona 1980).

Joaquín Calvo-Álvarez, autor omawianej przez nas pozycji książkowej, doktor prawa kanonicznego (1982) i cywilnego (1997) jest profesorem prawa wyznaniowego na fakultecie prawa kanonicznego Uniwersytetu Nawarry oraz członkiem Instytutu Martín de Azpilcueta. Jego wcześniejsze publikacje książkowe to: „*Orden público y factor religioso en la Constitución española*” (1983) oraz „*Aborto y Derecho. Consideraciones críticas en torno a la doctrina del Tribunal Constitucional español*” (1996).

Omawiane przez nas opracowanie dotyczy, prawie w całości, zagadnienia obecności wspomnianych już wyżej *principios informadores* w sentencjach Trybunału Konstytucyjnego. Książka ta jest owocem dogłębnego studium wszystkich sentencji Trybunału, w okresie od 1981 r. do lipca 1997 r., które pośrednio lub bezpośrednio odnoszą się do pryncypiów hiszpańskiego prawa wyznaniowego. We wstępie autor zaznacza, iż temat poruszany w niniejszym opracowaniu był już przez niego analizowany a następnie opublikowany w ramach pracy zbiorowej „*Tratado*